

Podplukovník gšt. Ing. Milan Hanousek

Zpravodajská terminologie z pohledu současnosti

Autor se ve svém příspěvku zabývá problematikou základní terminologie v oblasti vojenského zpravodajství. Hodnotí dosavadní stav, srovnává obsah základních pojmů dosud obvyklých v rámci AČR s pojmy zavedenými v NATO. Navrhuje i některé změny ve zpravodajské terminologii tak, aby bylo dosaženo její kompatibility s aliančním pojmoslovím.

* * *

V současnosti se teorie související s činností AČR a přijetím České republiky do NATO potýká s řadou problémů. Ty jsou dány mnoha faktory, zejména však okolností, že mnoho i dosud platných teoretických materiálů je do značné míry poplatných vlivu bývalé sovětské vojenské doktríny. Na druhé straně AČR čelí přílivu literatury ze zemí NATO, která odráží jak národní specifické podmínky toho kterého členského státu, tak i standardizované postupy, metodiky a teoretická díla vytvořená na základě potřeb společně vedených nebo plánovaných aktivit.

Rozbor základních aliančních definic

ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE NATO [1] obsahuje pouze některé pojmy související se zkoumanou tematikou. Je to dáno tím, že terminologie NATO se vytvářela a vytváří na základě zevšeobecnění zkušeností jednotlivých členských států či ze společně realizovaných činností. Dále také proto, že snaha o standardizaci musí respektovat nejen specifika členských států, ale především možnosti Aliance jako celku. To vede k tomu, že společná terminologie platná pro všechny, musí být nutně soustředěna pouze do oblastí akceptovatelných pro všechny členy. Zatím neobsahuje zkoumaný pojem zpravodajská příprava bojiště.

Pojem „zpravodajská příprava bojiště“ (*Intelligence Preparation of the Battlefield – IPB*) se však objevuje v jiných dokumentech NATO. V první řadě existuje zmínka o zkoumaném pojmu v doktríně pozemního vojska ATP-35 (B), sekci 5 „Zpravodajství“ [2]. Podrobněji je rozpracován ve „zpravodajské doktríně“ (*Intelligence Doctrine – AIntP-1*) v příloze E [3].

Konstatuje se zde, že v některých armádách NATO je proces zpravodajského hodnocení vyjádřen, doplněn nebo nahrazen jiným procesem, známým jako **zpravodajská příprava bojiště (ZPB)**. Základní prvky používané v ZPB jsou stejné jako ve zpravodajském hodnocení. Chápání pojmu zpravodajské hodnocení (odhad) je uvedeno v následující definici:

Zpravodajské hodnocení (*intelligence estimate*) je písemné či ústní vyhodnocení (ve smyslu určité prognózy či odborného odhadu) dostupných zpravodajských informací vztahujících se k dané situaci nebo k podmínkám s ohledem na stanovení proveditelných variant bojové činnosti nepřítele či potenciálního nepřítele v pořadí pravděpodobnosti jejich přijetí.

Zpravodajské hodnocení tedy představuje odborný odhad možností a záměru sil nepřítele, potenciálního nepřítele či cizích sil. V některých státech platí, že zpravodajské hodnocení je naplňováno prostřednictvím zpravodajské přípravy bojiště. Zvláště to platí pro vyšší úroveň velení, kde zpravodajská příprava bojiště je vnímána jako rozhodující součást procesu velení a řízení. Základním cílem zpravodajského hodnocení (odhadu) je poskytnout veliteli spolehlivý základ pro rozhodování vzhledem ke konkrétní operaci. Základní prostředky, jimiž jsou základní prvky rozpracovávány a prezentovány, jsou však rozdílné.

ZPB se zaměřuje především na **grafický přístup** k tomu, aby vyjádřila informace, které jsou čitelněji podporovány technologiemi automatického digitálního zpracování informací, než je tomu u psaného hodnocení.

Za základní výhody použití ZPB se považují:

- snadnost a rychlost aktualizace,
- snadnost přizpůsobení informací a identifikace základních bodů rozhodování,
- snadnost koordinace velkého množství informací obsažených ve zpravodajských databázích,
- snadnost v přípravě návrhů vzhledem k různým návrhům.

Zdůrazňuje se, že ačkoli je ZPB rozpracována především pro pozemní vojsko na konvenčním bojišti, mohou být dané principy použity pro jakýkoli druh vojska, různé druhy prostředí, válek či jakékoli operace, kde je použito armády. Navíc se závěry dají použít nejen pro síly daného ohrožení, tak i pro vlastní síly.

Zpravodajská příprava bojiště (*intelligence preparation of the battlefield*) je systematický a dynamický proces, který identifikuje podstatu požadavků na informace a zpravodajské informace pomocí integrace grafických modelů [3].

Cílem ZPB je pomoci velitelům upřesnit jejich požadavky na zpravodajské informace a identifikovat body rozhodování a dále pomoci štábu odpovědět na jejich informační požadavky. Zároveň ZPB pomáhá soustřeďovat průzkum, pozorování a prostředky cílové analýzy na nejdůležitější činnosti na vymezeném prostoru.

V uvedené definici se objevují pojmy informace, zpravodajská informace, požadavek na informace, požadavek na zpravodajské informace. Obsah těchto pojmů je zřetelný z následujících definic [1]:

Informace (*information*) jsou nezpracovaná data různého charakteru, která mohou být využita při tvorbě zpravodajských informací.

Zpravodajská informace (*intelligence*) je výsledný produkt zpracování informací týkajících se cizích států či potenciálně nepřátelských sil či prvků nebo prostorů aktuálních či potenciálních operací. Termín „intelligence“ je dle chápání NATO rovněž používán pro vyjádření činnosti, která vyúsťuje do konečného produktu a také pro označení organizace, která se danou činností zabývá.

Pro odborníky z řad AČR je někdy velmi obtížné orientovat se v přesném rozlišení významu pojmu „intelligence“. V prvním, výše uvedeném chápání, jde o vyjádření

termínu, který byl již dříve v naší armádě znám jako „zpravodajská informace“. Druhý význam slova „intelligence“ se nejvíce blíží pojmu „zpravodajská činnost“ ve smyslu všezahrnující obecné aktivity zpravodajských orgánů. Třetí význam slova „intelligence“ odpovídá českému významu slova „zpravodajská organizace“. Proto je velmi důležité při čtení anglicky psaného textu vždy plně pochopit daný kontext, v němž je výraz „intelligence“ použit. Jedině tak lze plně porozumět významu konkrétních sdělení.

Požadavek na informace (*information requirement*) jsou takové části informace vztahujících se k nepříteli a prostředí aktuální nebo budoucí činnosti, které je nutné získat, shromáždit a zpracovat za účelem naplnit požadavky na zpravodajské informace velitele.

Požadavek na zpravodajské informace (*intelligence requirement*) jsou takové zpravodajské informace, které požaduje velitel za účelem vedení aktuálních a plánování budoucích operací.

Uvedené pojmy lákají při překladu k použití českých ekvivalentů „informační požadavek“ a „zpravodajský požadavek“. Autor však použil termínů „požadavek na informace“ a zvláště pak „požadavek na zpravodajské informace“ zejména proto, že takto chápané termíny se více blíží jejich skutečnému obsahu. Zvláště ve druhém případě jde totiž o požadavky velitele na zpravodajské informace, tedy požadavky velitele na informace od zpravodajských odborníků, nikoli o vlastní požadavky zpravodajských odborníků. Ti totiž na základě požadavků na zpravodajské informace od velitele formulují vlastní požadavky na informace, které zadávají silám a prostředkům „průzkumu“, a ty je naplňují.

Proces cyklického a nepřetržitého charakteru, který vyjadřuje vzájemný vztah mezi výše uvedenými pojmy, se nazývá zpravodajský cyklus. Je definován takto:

Zpravodajský cyklus (*intelligence cycle*) je řetězec postupných a vzájemně navazujících činností, při nichž jsou informace získávány, shromažďovány, zpracovány do formy zpravodajské informace a dány k dispozici uživatelům.

Je složen z následujících základních činností:

a) **řízení** – stanovení zpravodajských požadavků, plánování sběru informací, zpracování rozkazů a požadavků vůči podsystémům sběru a udržování nepřetržité kontroly jejich produktivity.

b) **sběr** (shromažďování) – využívání zdrojů podsystému sběru a přenos získaných informací k podsystémům hodnocení.

c) **zpracování** – konverze informací na zpravodajské informace prostřednictvím třídění, hodnocení, analýzy, integrace a interpretace.

d) **distribuce** – časově sladěný tok zpravodajských informací v předepsané formě a vhodnými prostředky těm příjemcům, kteří je potřebují.

Zkoumáme-li vzájemný vztah mezi zpravodajským cyklem a zpravodajskou přípravou bojiště, docházíme k následujícímu závěru:

Zpravodajská příprava bojiště je svázána se zpravodajským cyklem prostřednictvím její schopnosti vizualizace a grafické interpretace zpravodajského hodnocení s cílem usnadnit rozhodovací proces velitele a štábu.

Rozhodovací proces velitele a štábu se zase podílí na formulaci zpravodajských úkolů, které jsou v podobě požadavků na zpravodajské informace podrobeny

zpravodajskému cyklu, aby bylo dosaženo potřebných zpravodajských informací a byly vhodnou formou poskytnuty uživatelům. To se děje prostřednictvím zpravodajských hodnocení, která mohou být pomocí zpravodajské přípravy bojiště vhodně graficky interpretována.

Analýza definic vybraných členských států Severoatlantické aliance

AMERICKÁ TERMINOLOGIE obsažená ve Vojském terminologickém slovníku ozbrojených sil USA (Joint Publication 1-02) [4] definuje tyto pojmy:

Zpravodajský cyklus (*intelligence cycle*) – jde o plánování a řízení, sběr, zpracování, produkce a distribuce. Mezi zpracování a distribuci vkládá krok produkce zpravodajských informací. Za zpracování pokládá pouze přetvoření shromážděných informací do podoby vhodné pro vypracování zpravodajské informace. Jinými slovy očištění získaných informací od nepotřebných, přebytečných či opakujících se částí. Na rozdíl od terminologie NATO pojem obsahuje ne čtyři, ale pět postupných kroků.

I když americká terminologie zná termín zpravodajská příprava bojiště, definuje v terminologickém slovníku [4] pouze pojem zpravodajská příprava bojového prostoru.

Zpravodajská příprava bojového prostoru (*intelligence preparation of the battlespace*) je analytická metodologie zaměřená na snižování nejistot vzhledem k nepříteli, prostředí a terénu v různých druzích operací. Zpravodajská příprava bojového prostoru buduje širokou informační databázi pro každý potenciální prostor, kde by daná jednotka mohla působit. Tato informační databáze je poté detailně analyzována, aby byl stanoven vliv nepřítelů, prostředí a terénu na operace a je prezentována v grafické formě. Jde o kontinuální proces.

Polní řád americké armády FM 34-130 nazvaný „Zpravodajská příprava bojiště“ (*intelligence preparation of the battlefield*), ale i další zdroje, již nepracují s pojmem „bojový prostor“ (*battlespace*), nýbrž s pojmem „bojiště“ (*battlefield*). Důvod lze spatřovat pouze v jiném vyjádření téhož smyslu. Pojem „bojový prostor“ více zdůrazňuje trojrozměrnost zkoumaného problému. Jak však vyplývá z definic, pojem „zpravodajská příprava bojiště“ je definován konkrétněji, s nižším stupněm obecnosti. Trojrozměrnost zkoumání je však zachována, zvláště s používanou doktrínou pozemního vojska USA kombinovaného vzdušného a pozemního boje.

Pojem zpravodajská příprava bojiště je pak definován následovně:

Zpravodajská příprava bojiště je systematický a kontinuální proces analýzy ohrožení a prostředí ve vymezené geografické oblasti. Je neoddelitelnou součástí vojenského rozhodovacího procesu velitele a štábu.

Na rozdíl od alianční definice americký přístup kromě grafických modelů používá širokou škálu tabulek grafů, ale i písemných produktů pro naplnění procesu ZPB.

TERMINOLOGIE NIZOZEMSKÉ ARMÁDY obsahuje pojem zpravodajská příprava bojiště. Považuje jej za významnou součást rozhodovacího procesu velitele a štábu. Podle ní je ZPB definována takto:

Zpravodajská příprava bojiště je dynamický proces, v jehož průběhu jsou analyzovány a hodnoceny veškeré faktory daného bojiště a existujícího nepřítelů či nepřátelských stran. Je obecně známo, že nizozemští vojenští odborníci se často obracejí k teorii ozbrojených sil USA a snaží se ji aplikovat na vlastní podmínky.

TEORIE DÁNSKÝCH OZBROJENÝCH SIL [5] uznává zpravodajskou přípravu bojiště jako kontinuální proces prolínající se rozhodovacím procesem velitele a štábu. Podobně jako nizozemská armáda aplikuje teorii ZPB vycházející z teorie amerických ozbrojených sil při respektování národních podmínek.

TEORIE FRANCOUZSKÝCH OZBROJENÝCH SIL [6] uznává pojem zpravodajská příprava bojiště (*La Préparation Renseignement du Champ de Bataille – PRCB*). Neskryvá se tím, že jde o pojem odvozený od teorie ozbrojených sil USA. Chápe stejně místo tohoto pojmu v rámci rozhodovacího procesu velitele a štábu i ve vztahu k pojmu zpravodajský cyklus.

Definuje navíc základní cíle, jímž je použití zpravodajské přípravy bojiště podřízeno:

- a) předvídat manévry nepřítele pro zachování iniciativy,
- b) optimalizovat výběr cílů s využitím celé hloubky bojiště.

TEORIE ARMÁDY NĚMECKÝCH OZBROJENÝCH SIL si vytváří vlastní terminologický aparát. V této souvislosti je nutné poznamenat, že terminologicky je německá armáda blíže původní terminologii a zvyklostem v bývalé ČSLA, popřípadě současné armády Ruské federace.

Při zkoumání obdobných procesů v teorii této armády dojdeme k závěru, že nejvíce se pojmu používaném v NATO zpravodajský cyklus blíží termín „získávání zpráv a průzkum“ [7].

Získávání zpráv a průzkum (*Nachrichtengewinnung und Aufklärung*) je proces, jehož cílem je získávat, analyzovat, ověřovat a dávat k dispozici informace a data velitelům na všech stupních včas a podle potřeby v součinnosti s mezinárodními a národními systémy všech druhů ozbrojených sil.

Německá terminologie nezná vlastní pojem zpravodajská příprava bojiště, ačkoli ho při společně vedených operacích respektuje a němečtí důstojníci ho umějí prakticky aplikovat. Hovoří však o hodnocení situace jakožto nedílné součásti rozhodovacího procesu, který je součástí procedur velení a řízení. Hodnocení situace dle německých odborníků rovněž obsahuje pojmy hodnocení podmínek prostředí a zpravodajské hodnocení, což při porovnání s teorií zpravodajské přípravy bojiště je možné považovat za adekvátní kroky při řešení konkrétní situace.

BRITSKÁ TERMINOLOGIE vychází z obecného pojmu zpravodajský cyklus (*intelligence cycle*), který je v souladu s alianční definicí [8]. Uznává zpravodajskou přípravu bojiště jako nedílnou součást tzv. operační analýzy (*operational analysis*) ve stejném smyslu, jako americká armáda. Pojem operační analýza ovšem používá v kontextu s chápáním operačního umění v západních armádách.

Zpravodajská příprava bojiště je chápána jako proces, který jako první využívá strukturovaný přístup při hodnocení těchto vlivů na operace a poskytuje odpovědi v grafické formě.

V roce 1990, ustanovený výbor pro doktrínu pozemních sil VB vydal pokyny k praktickému ověřování ZPB a také jinému výboru pro taktickou doktrínu pozemních sil k teoretickému hodnocení výsledků. Od té doby je proces ZPB průběžně ověřován a používán. Za uplynulé období se prokázalo, že zkoumaný proces je platný, užitečný a že by měl být formálně přijat jako taktická doktrína.

ZPB je dle britských zkušeností rovněž použitelná pro úplné spektrum operací. V mnoha případech bude používána, i když hranice mezi vlastními silami a ohrožením nebudou zřetelné, kdy nebude zcela identifikovatelné ohrožení nebo za situace, kdy uživatelem bude třetí strana. Za těchto podmínek existuje řada termínů, které vyjadřují, s kým se bude možný uživatel výsledků ZPB střetávat: *nepřítel, ohrožení, protivník, bojovník či agresor nebo soupeř*. Za účelem snížení zmatků bylo pro potřeby taktické doktríny v britských ozbrojených silách zvolen termín „ohrožení“, který je používán pro všechny situace, kde je ZPB aplikována [8].

Zpravodajská příprava bojiště představuje dle britského pohledu nástroj velitele a štábu, který dovoluje systematickou a průběžnou analýzu ohrožení a prostředí bojiště a prezentuje výsledky grafickou formou.

Pomáhá to ve stanovení nejpravděpodobnějšího či nejhoršího případu ohrožení, varianty bojové činnosti, umožňuje hodnocení účinků prostředí bojiště na vlastní variantu BC velitele a zdůrazňuje časově a prostorově dané body, v nichž by mělo být učiněno důležité rozhodnutí vzhledem k dané situaci. Navíc na pomoc pro hodnocení velitele slouží ZPB jako důležitý nástroj pro tvorbu a sladování dílčích plánů. Jde o plán průzkumu, plán pozorování a vedení cílů, plán shromažďování zpravodajských informací, plán operační bezpečnosti a opatření proti pozorování, plán klamání a další.

V OZBROJENÝCH SILÁCH POLSKA se dosud nepřijalo zásadní řešení, které by aplikovalo použití zpravodajské přípravy bojiště v duchu některých armád NATO. Pojetí tohoto pojmu je však známo, neboť bylo teoreticky rozpracováno [9]. Zpravodajská příprava bojiště je chápána jako součást rozhodovacího procesu velitele a štábu, vedoucí k vyhodnocení vlivu prostředí na vlastní síly i vojska předpokládaného protivníka při variantním posouzení jeho možností. Obdobná situace je i v armádě **Maďarska**.

Analýza definic v dokumentech Armády České republiky

Přibližně v polovině 90. let se v AČR objevil nový pojem „zpravodajská činnost“. Zavedení tohoto pojmu bylo dáno potřebou reagovat na některé nové poznatky z oblasti vojenského zpravodajství z NATO a také úsilím pojmově zastřešit konkrétní činnosti a opatření v oblasti průzkumu, zpracování a využití získaných informací.

Zpravodajská činnost představuje organizované úsilí velitelů, zpravodajských orgánů a štábů k systematickému a nepřetržitému získávání zpráv, hodnocení protivníka, terénu a počasí v prostoru zpravodajské odpovědnosti. Zahrnuje zpravodajskou přípravu operace a průzkum. Takto definuje pojem zpravodajská činnost předpis Všeob P-6 Příprava a vedení obranné operace, který nyní stále platí, i když se připravuje jeho aktualizace.

Zpravodajská příprava operace dle stejného zdroje rovněž tvoří hlavní obsah práce zpravodajských orgánů. Poskytuje ucelené podklady a dílčí specifická hodnocení možností protivníka, vlivu terénu a počasí na bojovou činnost, určené k podpoře rozhodování velitele a práce štábu.

Polní řád pozemních sil armády České republiky Všeob-Ř-1 rovněž definuje zpravodajskou činnost v kapitole 2., čl. 108. S tím, že vynechává slovo „velitelů“ a výraz zpravodajská příprava operace nahrazuje výrazem zpravodajská příprava boje.

Zpravodajská příprava boje tvoří hlavní obsah práce zpravodajských orgánů a zabezpečuje ji úsilí celého štábu. Je to nepřetržitý analytický proces hodnocení protivníka, terénu a povětrnostních podmínek v prostoru zpravodajské odpovědnosti vojsk a jejich možností, spojeneckých aktivit a chování sousedů a dopad všech skutečností na vlastní činnost a činnost protivníka. Tento proces se trvale aktualizuje a zdokonaluje. Poskytuje ucelené podklady a dílčí specifická hodnocení určené pro přípravu rozhodnutí a vlastní rozhodnutí velitele, jeho realizaci a upřesňování v průběhu boje. Představuje zhodnocení pravděpodobného sledu událostí na bojišti v průběhu dané bojové činnosti. Zpravodajská příprava boje vždy směřuje k přípravě konkrétního druhu boje nebo jiné činnosti svazku (útvary).

Tato definice je uvedena v hlavě 3 předpisu s názvem „Velení vojskům“, ovšem v kapitole 3 nazvané „Příprava boje“. Tím orientuje platnost pojmu zpravodajská příprava boje pouze na oblast přípravy boje a již ne na oblast vedení boje. Dále se soustřeďuje pouze na prostor zpravodajské odpovědnosti, což také zužuje vlastní význam nepřetržitosti pojmu zpravodajská příprava boje.

Jiný zdroj 10 definuje pojem zpravodajská činnost podrobněji, než ve výše uvedených zdrojích:

Zpravodajská činnost představuje organizované úsilí velitelů, zpravodajských orgánů a předurčených důstojníků štábů k systematickému a nepřetržitému získávání zpráv, k hodnocení protivníka, terénu a počasí v prostoru zpravodajské odpovědnosti. Je zahajována s předstihem, před plánováním operace, umožňuje předvídaní činnosti protivníka, a tak napomáhá veliteli v řízení vojsk. Zahrnuje zpravodajskou přípravu operace a průzkum. Je nedílnou součástí systému velení a řízení. Představuje souhrn úkonů, vykonávaných v průběhu procesu získávání a nepřetržitého hodnocení zpráv o protivníkově.

Zpravodajská příprava operace tvoří hlavní obsah práce zpravodajských orgánů. Poskytuje ucelené podklady a dílčí specifická hodnocení možností protivníka, vlivu terénu a počasí na jeho bojovou činnost, která napomáhají veliteli při rozhodování a práci celého štábu. Slouží ke snížení nejistoty velitele, které se týkají znalostí protivníka, vlivu terénu a počasí na jeho činnost v určitém geografickém prostoru (prostoru zpravodajské odpovědnosti nebo zájmu). Představuje zhodnocení pravděpodobného sledu událostí (záměru protivníka) na bojišti v průběhu dané operace. Je dynamickým analytickým procesem. Tentýž zdroj definuje v [10] pojem zpravodajská činnost a zpravodajská příprava boje:

Zpravodajská činnost je obecný nadřazený pojem pro souhrnné označení veškeré činnosti zpravodajských a průzkumných orgánů, včetně části činnosti velitelů a dalších příslušníků štábu, která je zaměřena na systematické a nepřetržité získávání informací k hodnocení protivníka, terénu. Je prováděna s předstihem před plánováním boje, při přípravě boje i v jeho průběhu. Výsledky zpravodajské činnosti umožňují předvídaní činnosti protivníka, napomáhají rozhodování velitele a řízení činnosti vojsk. Dělí se na zpravodajskou přípravu boje a průzkum.

Zpravodajská příprava boje je systematický a nepřetržitý proces hodnocení protivníka, vlivu specifického prostředí prostoru bojové činnosti, včetně terénu a povětrnostních podmínek a činnosti protivníka i vlastních vojsk, s důrazem na prostor zpravodajské odpovědnosti.

Je nutno říci, že z výše uvedeného zdroje vycházely i návrhy zkoumaných definic do základních předpisů a řádů AČR. Vlivem určitých původním zdrojem nezaviněných nepřesností však došlo v průběhu zpracování výše uvedených dokumentů k dílčím změnám, které význam pojmů zpravodajská příprava boje (operace) a jejich vztah k rozhodovacímu procesu pozměnila.

Starší související předpisy armády ČSSR v podstatě vycházely ze sovětských příkladů. Pojem zpravodajská příprava bojiště nebyl znám. Předpis Zprav 1-1 sice hovoří o pojmech zpravodajská činnost a průzkum, avšak dále nijak pojem zpravodajská činnost nerozebírá a blíže neurčuje. Za základní považuje pojem průzkum, který definuje jako souhrn opatření k získání hodnověrných zpráv s cílem zjistit možnosti a zámysl nepřítele v zájmovém prostoru.

Dále definuje pojem informační činnost jako centralizované, cílevědomé, aktivní a nepřetržité shromažďování, evidence, klasifikace a vyhodnocování průzkumových zpráv a jejich včasné hlášení veliteli (náčelníkovi) a nadřízenému štábu, zpracování závěrů o nepříteli do bojových dokumentů štábu, tvorba zpravodajských a souhrnných zpravodajských informací a jejich předávání štábu, podřízeným, přiděleným a podpůrným svazkům (útvaram, jednotkám) a sousedů. Informační činnost byla považována za nejdůležitější součást průzkumu.

Shrnutí

Pojem zpravodajská příprava bojiště vznikl v podmínkách americké armády. Některé armády NATO používají stejný termín se stejným obsahem. Formy jeho realizace se však liší v závislosti na národních zvyklostech, podmínkách a možnostech. Jiné armády Aliance tento pojem uznávají, nicméně v rámci své vlastní teorie ho nepoužívají. V praktické realizaci rozhodovacího procesu velitele a štábu nicméně postupují podle obdobného scénáře, který předepisuje zpravodajská příprava bojiště. Do ustálené terminologie NATO však diskutovaný pojem dosud zařazen nebyl, i když se jeho použití postupně rozšiřuje.

Teorie Armády ČR ve snaze se maximálně přizpůsobit aliančním metodám a zásadám přijala pojem zpravodajská příprava boje nebo operace jako adekvátní pojmu zpravodajská příprava bojiště v závislosti na tom, na které organizační úrovni je řešena. Zpravodajskou přípravu boje či operace považuje spolu s průzkumem na nedílnou součást zpravodajské činnosti. V definicích pojmu zpravodajská příprava boje či operace lze v materiálech AČR najít rozdíly. Některé definice vztahují tento pojem pouze k prostoru zpravodajské odpovědnosti, jiné rozšiřují jeho platnost i na prostor zpravodajského zájmu nebo konstatují, že se vztahuje především k prostoru zpravodajské odpovědnosti, ale nevylučují jeho širší platnost.

Zkoumáme-li vztah obsahu pojmu zpravodajská činnost používaný nyní v AČR ve vztahu k pojmu zpravodajský cyklus užívaný v armádách NATO, dojdeme k závěru, že zde existují rozdíly.

V NATO jsou v rámci zpravodajského cyklu řešeny otázky sběru informací včetně průzkumu, práce s informacemi a zpravodajského hodnocení jakožto potřebných nástrojů k naplnění požadavků na informace či zpravodajské informace. Zpravodajská příprava bojiště vedle toho představuje účinný nástroj, jímž je zpravodajské hodnocení prezentováno především do grafické podoby, aby usnadnilo rozhodování velitele,

koordinaci plánování a použití sil a prostředků včetně průzkumných. Dále, aby zdůraznilo variantní možnosti ze strany ohrožení, vliv prostředí adekvátně na protistojící strany a také slabá místa v záměru ohrožení.

V podmínkách AČR chybí dosud ustálené definice ve vztahu ke zkoumané oblasti. Informační činnost, pojem, který v NATO není používán, tvoří součást zpravodajské přípravy boje (operace) a není zcela definován obsah tohoto pojmu. Obsah pojmu informační činnost byl sice definován ve starších zdrojích, kde ovšem byl považován za součást průzkumu. V tomto smyslu je nutné terminologii platnou pro AČR dopracovat.

Návrhy definic základních pojmů jsou činěny formou doporučení, která by měla být učiněna, aby zkoumaný problém zpravodajské přípravy bojiště zapadal do hierarchie vojenské terminologie v souladu s aliančním pojmoslovím.

K tomu je nutné:

- Metodologicky a systémově uspořádat základní pojmy vojenského zpravodajství, aby bylo jasné místo a úloha zpravodajské přípravy bojiště.
- Přijmout definici zpravodajské přípravy bojiště dle chápání Aliance. Už proto, že se AČR začleňuje do NATO a bude v operačním měřítku působit jako součást aliančních sil.
- Brát ZPB jako součást rozhodovacího procesu, kdy tvoří součást zpravodajského hodnocení prezentovanou především grafickou formou.
- Zdůraznit důležitost zpravodajského cyklu jako procesu, který vede s pomocí ZPB ke kvalifikovaným a časově přiměřeným rozhodnutím velitele.
- Přijmout metodiku ZPB pro všechny druhy ozbrojených sil, pro všechny druhy vojenské účasti řešení konfliktních situací, od mírového nasazení až po globální konflikt úměrně danému prostředí a potřebám.

Za základní proces, v němž jsou naplňovány požadavky velitele na informace a zpravodajské informace, považovat zpravodajský cyklus. Činnost, kterou je zpravodajský cyklus naplňován, označit jako zpravodajskou činnost.

Zpravodajský cyklus v sobě zahrnuje proces řízení, sběru (včetně průzkumu), zpracování (tzn. i informační činnosti) a distribuce. Produktem zpravodajského cyklu jsou zpravodajská hodnocení a v nich obsažené získané, zpracované a vyhodnocené informace či zpravodajské informace.

Zpravodajská příprava bojiště představuje nástroj, jímž lze za využití zejména grafických modelů vizualizovat možnosti ohrožení v daném prostředí, vliv tohoto prostředí na činnost vlastních sil.

Zpravodajská příprava bojiště je svázána se zpravodajským cyklem prostřednictvím její schopnosti vizualizace a grafické interpretace zpravodajského hodnocení s cílem usnadnit rozhodovací proces velitele a štábu. Je důležitým nástrojem koordinace úsilí velitele a štábu.

* * *

Návrh základní definice zpravodajské přípravy bojiště:

Zpravodajská příprava bojiště je systematický a kontinuální proces analýzy ohrožení a prostředí ve vymezené geografické oblasti. Je nedílitelnou součástí rozhodovacího procesu velitele a štábu.

Tato definice umožňuje použít proces zpravodajské přípravy bojiště ve všech druzích účasti armády na řešení konfliktní situace, pro síly pozemního vojska (síly polního vojska i síly územní obrany), vzdušných i námořních sil. Je aplikovatelná pro strategickou, operační i taktickou úroveň velení. Zároveň umožňuje chápat zpravodajskou přípravu bojiště jako součást systému velení.

Seznam použité literatury:

1. AAP - 6 (U) NATO Glossary of Terms and Definitions, Brussels 1995.
2. ATP-35 (B) Land Force Tactical Doctrine, Brussels 1995.
3. AINTP-1(A) Intelligence Doctrine, Brussels 1995.
4. JOINT PUB 1-02, Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms, Washington 1995.
5. The Danish Estimate Process, Royal Danish Defence College, 1997.
6. La Préparation Renseignement du Champ de Bataille, C.S.E.M., École Militaire, Paris 1996.
7. HDv 100/200 Führungsunterstützung im Heer (Command Support in the Army), MoD, Bonn 1997.
8. Tactical Guide Doctrine, DGD&D, MoD, London 1998.
9. Wrzosek, M.: Praca taktycznej komórki rozpoznawczej G 2, Przegląd wojsk lądowych, Warszawa 1997.
10. Horák, O: Zpravodajská činnost na taktickém stupni, skripta VA, p.č.t. 1427, Brno 1997.

V oblasti zpravodajské činnosti NATO – jež má málo vlastních zpravodajských prostředků a již nyní je závislé na zpravodajském přispívání svých členských států – musí své členy žádat o značně větší vstupy než dříve. To zahrnuje získání dalších zpravodajských platforem, které by doplnily koncepci pozemního průzkumu Aliance, který zajišťuje kontinuální hloubkový průzkum na strategické, operační a taktické úrovni.

*admirál Guido Venturoni,
předseda Vojenského výboru NATO
NATO review, české vydání, podzim 1999*